

Zpráva za rok 2013 o stavu vyřizování individuálních oznámení podaných proti České republice k Výboru OSN pro lidská práva

Kancelář vládního zmocněnce pro zastupování České republiky před Evropským soudem pro lidská práva v rámci Ministerstva spravedlnosti jménem České republiky vyřizuje agendu individuálních oznámení podaných proti České republice k Výboru OSN pro lidská práva (dále jen „Výbor“), který je kontrolním orgánem Mezinárodního paktu o občanských a politických právech (dále jen „Pakt“).

Do konce roku 2013 bylo České republice postoupeno ke stanovisku celkem 60 oznámení,¹ některá z nich se týkala více osob.²

Podobně jako předešlé zprávy o případech individuálních oznámení proti České republice před Výborem, předkládané vládě pravidelně od roku 2004 vždy za uplynulý kalendářní rok, obsahuje tato zpráva jen stručné informace o změnách, k nimž v dané agendě ve sledovaném období došlo.

Výbor během roku 2013 nevydal vůči České republice žádný názor (*views*) a přijal jen jediné rozhodnutí (*decision*), a sice:

- rozhodnutí ze dne 24. července 2013 o oznámení č. 1809/2008 *V. B. (Viera Beňová)*³ *proti České republice*, které se týkalo údajně diskriminačního zacházení při přiznávání náhrady ušlého zisku za dobu strávenou ve vazbě a bylo odmítnuto jako nepodložené (viz příloha).

Výbor vládě v roce 2013 nezaslal k zaujetí stanoviska žádné oznámení.

V současnosti tedy probíhá řízení před Výborem o dvou oznámeních, a sice:

- oznámení č. 1961/2010 – *Christian Kudlich a ostatní proti České republice* a
- oznámení č. 1967/2010 – *Karel Schäfer a Ernst Schäfer proti České republice*,

kteřá se týkají tvrzené diskriminace v důsledku vyloučení možnosti podávat žaloby na určení vlastnictví namísto restitučních žalob.

¹ Dvě oznámení byla v minulosti odmítnuta bez stanoviska vlády.

² Uvedený počet 60 komunikovaných oznámení je teoreticky možno zvýšit o jednu položku, protože jedno oznámení bylo zapsáno dvakrát.

³ Výbor začal svá rozhodnutí anonymizovat.

Implementace názorů Výboru v České republice

V této oblasti nenastaly na straně České republiky žádné znatelné změny (implementace názorů, v nichž bylo konstatováno porušení zákazu diskriminace restituční podmínkou státního občanství, realizována není) a lze plně odkázat na naše předchozí zprávy o stavu vyřizování individuálních oznámení, včetně tam uvedených pasáží věnovaných určité problematičnosti tohoto setrvalého postoje.

Problematika implementace a závaznosti názorů Výboru byla otevřena během projednávání Třetí periodické zprávy České republiky o plnění závazků z Paktu na 108. zasedání Výboru ve dnech 16. až 17. července 2013 v Ženevě, aniž jí byla věnována tak velká pozornost, jako tomu bylo v průběhu projednání Druhé periodické zprávy České republiky před Výborem v roce 2007.⁴ Konkrétně, Výbor se již podrobně nezabýval tématem restituční podmínky státního občanství, za kterou byla Česká republika v řadě názorů Výboru v minulosti kritizována.

Jeden z členů Výborů podotkl, že v kontextu České republiky se jedná o citlivé téma. Výbor kladl otázky, zda Česká republika stále nepovažuje názory Výboru za právně závazné a co dělá pro jejich implementaci, a to i těch, ve kterých Výbor shledal porušení zákazu diskriminace restituční podmínkou státního občanství. Bylo mimo jiné zdůrazněno, že vnitrostátní soudy nemohou rozhodovat v rozporu s názory Výboru, když je Pakt součástí českého právního řádu. Na druhou stranu není bez zajímavosti, že jeden z členů Výboru zmínil nedávnou změnu přístupu Výboru k projednávaným oznámením proti České republice týkajícím se restituční podmínky státního občanství, která spočívá v tom, že u takových oznámení zohlednil značné prodlení, s jakým byla podána, a začal je odmítat pro zneužití práva podat oznámení.

V návaznosti na obecné otázky ohledně implementace názorů Výboru delegace popsala implementační mechanismus existující na vnitrostátní úrovni s koordinační funkcí kanceláře vládního zmocněnce, s odkazem na některá relevantní ustanovení zákona č. 186/2011 Sb. spolu s vysvětlením, že tento zákon se nevztahuje pouze na implementaci rozsudků Evropského soudu pro lidská práva, ale obdobně i na názory Výboru.

Delegace potvrdila, že se pozice vlády k otázce restituční podmínky státního občanství nezměnila.

Ke stavu implementace jednotlivých názorů Výboru delegace poukázala na to, že v období relevantním pro třetí periodický přezkum před Výborem, tedy v období od poloviny roku 2005 do současnosti, pakliže Výbor konstatoval porušení Paktu, jednalo se výhradně o článek 26 Paktu z důvodu porušení zákazu diskriminace restituční

⁴ Více viz Zpráva za rok 2007 o stavu vyřizování individuálních oznámení podaných proti České republice k Výboru OSN pro lidská práva, č. j. 685/08, předložená vládě pro informaci dne 21. května 2008

podmínkou státního občanství. V ostatních případech Výbor buď prohlásil oznámení za nepřijatelné pro zneužití práva podat oznámení, nebo řízení zastavil, jelikož oznamovatel přestal reagovat. Nelze tudíž hovořit o celkové nefunkčnosti implementačního mechanismu, ale pouze o nezměněné pozici České republiky k problematice restituční podmínky státního občanství.

Delegace relativizovala přímou otázku na postoj České republiky k právní závaznosti názorů Výboru s tím, že ani samotný Výbor se ve svém autoritativním výkladu Paktu nevyjádřil zcela jasně k tomu, zda lze považovat názory Výboru za právně závazné.

V Závěrečných doporučeních Výboru je problematice implementace a závaznosti názorů Výboru věnován bod 6. Výbor tu sice zohledňuje legislativní opatření přijatá státem pro zlepšení koordinace implementace názorů Výboru, nicméně opět vyjadřuje znepokojení nad trvajícím neschopností státu názory Výboru implementovat, zejména četné případy týkající se restituce majetku dle zákona č. 87/1991 Sb., a připomíná, že přistoupením k prvnímu Opčnímu protokolu stát uznal příslušnost Výboru přijímat a zkoumat stížnosti od osob ve své jurisdikci a že neimplementace názorů Výboru by mohla mít za následek zpochybnění závazku státu podle Opčního protokolu.

Příloha

Anotace rozhodnutí Výboru OSN pro lidská práva ze dne 24. července 2013 ve věci oznámení č. 1809/2008 – V. B. proti České republice

Výbor OSN pro lidská práva (dále jen „Výbor“) dospěl k závěru, že oznámení vznesené na poli článku 26 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech (dále jen „Mezinárodní pakt“), který zaručuje právo na stejnou ochranu zákona bez jakékoli diskriminace, je nepřijatelné ve smyslu článku 2 Opčního protokolu k Mezinárodnímu paktu pro nedostatek důvodů.

1. Okolnosti případu

Oznamovatelka, česká státní občanka romského původu, byla v srpnu 2002 obviněna z pokusu vraždy svého druha a vzata do vazby, z níž byla propuštěna v říjnu 2002. Rozsudkem Městského soudu v Praze z dubna 2003 byla stěžovatelka v plném rozsahu zproštěna obžaloby.

V červnu 2003 se stěžovatelka obrátila na Ministerstvo spravedlnosti s žádostí o náhradu ušlého zisku dle § 30 zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci nezákonným rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem, v tehdy platném znění, dle něhož se poskytovala náhrada ušlého zisku za každý měsíc strávený ve vazbě ve výši 5 tis. Kč. Její žádost byla odmítnuta s odůvodněním, že přiznání náhrady ušlého zisku je podmíněno vznikem majetkové škody, což není případ stěžovatelky, neboť tato byla v době vzetí do vazby nezaměstnaná. Žaloba, jíž se stěžovatelka obrátila na soud tvrdíc, že jí přísluší předmětná náhrada z důvodu ztráty příležitosti najít si zaměstnání po dobu strávenou ve vazbě, byla zamítnuta. Ústavní stížnost stěžovatelky byla odmítnuta pro zjevnou neopodstatněnost.

2. Odůvodnění rozhodnutí Výboru

V řízení před Výborem stěžovatelka tvrdila, že se stala v rozporu s článkem 26 Mezinárodního paktu obětí diskriminace namířené proti nezaměstnaným osobám, neboť dle vnitrostátní právní úpravy a soudní praxe je přiznání náhrady ušlého zisku dle předmětného ustanovení vázáno na existenci skutečné majetkové škody vzniklé v důsledku ztráty příjmů ze zaměstnání, aniž je zohledněno, že po dobu strávenou ve vazbě jsou nezaměstnané osoby zbaveny možnosti hledat nové zaměstnání. Stěžovatelka dále s odkazem na statistiky Evropské komise proti rasismu a netoleranci (ECRI), dle nichž dosahuje míra nezaměstnanosti příslušníků romské komunity v České republice 70 % oproti obecné míře nezaměstnanosti oscilující mezi 7-10 %,

tvrdila, že byla nepřímo diskriminována na základě svého etnického původu, neboť je obecně známou skutečností, že příslušníci romského etnika jsou dlouhodobě znevýhodněni na pracovním trhu, v důsledku čehož jsou též následně vyňati z poskytnutí náhrady ušlého zisku dle předmětného ustanovení.

Výbor předně připomněl, že není jeho úkolem vykládat vnitrostátní právo, zkoumat skutkové okolnosti případu a hodnotit důkazy, ledaže bylo zjištěno, že vnitrostátní soudy postupovaly způsobem zjevně svévolným nebo řízení vyústilo v odepření spravedlnosti. V postupu, kdy vnitrostátní soudy vyložily napadené ustanovení v tom smyslu, že o poskytnutí náhrady ušlého zisku jsou oprávněny žádat pouze osoby, které vzetím do vazby utrpěly majetkovou škodu spočívající ve ztrátě příjmu ze zaměstnání, jakož i osoby, které s ohledem na předchozí jednání mohly důvodně předpokládat, že bezprostředně vstoupí do pracovněprávního vztahu, Výbor neshledal znaky libovůle.

Pokud jde o druhou námitku stěžovatelky, Výbor, aniž rozporoval přesnost statistických údajů předložených stěžovatelkou, dospěl k závěru, že tyto údaje bez dalšího nepostačují k tomu, aby šlo stěžovatelku označit za oběť přímé či nepřímé diskriminace na základě etnického původu.

Oznámení stěžovatelky proto Výbor prohlásil s odkazem na článek 2 Opčního protokolu k Paktu za nepřijatelné pro nedostatek důvodů.